

INTISARI

Penelitian ini berjudul “Analisis Fonemis terhadap Kata-Kata Mimetik yang Berkaitan dengan Cairan dalam Bahasa Korea” dengan tujuan untuk mengetahui berbagai macam makna yang timbul dari penggambaran kosakata tiruan bunyi dan mengetahui berbagai macam fonem berikut nilai maknanya yang digunakan dalam kosakata mimetik yang berkaitan dengan cairan dalam bahasa Korea.

Data penelitian ini diambil dari kosakata dalam kamus online Naver bagian 국어사전 Kamus Bahasa Korea. Dari analisis awal terhadap kosakata mimetik tersebut dihasilkan sepuluh kategori aktivitas cairan dalam bahasa Korea. Tingkat kesan dan nilai makna dapat dilihat dari pertama, hubungan harmonisasi fonem vokal dalam bahasa Korea dan kedua, terlihat pula dari letak penggunaan fonem konsonan. Fonem vokal yang digunakan dalam kosakata mimetik adalah fonem vokal positif ㅏ [a], ㅑ [o], ㅓ [wa] yang menjadikan kata mimetik mengandung nilai makna positif. Ada pula fonem vokal negatif ㅓ [eo], ㅕ [u], ㅛ [eu], ㅣ [i] yang menjadikan kata mimetik mengandung nilai makna negatif. Sementara itu, ada 16 fonem konsonan yang digunakan sebagai bunyi awal, yaitu fonem konsonan lunak ㄱ [g], ㅋ [d], ㆁ [l], ㅂ [b], ㅅ [s], ㅈ [j], ㅎ [h]; fonem konsonan keras ㄲ [kk], ㅌ [tt], ㅆ [ss], ㅍ [pp], ㅊ [jj]; fonem konsonan aspirat ㅋ [kh], ㅍ [ph], ㅊ [ch], dan fonem konsonan ㅇ. Di sisi lain, ada pula fonem konsonan yang digunakan sebagai bunyi akhir, yaitu fonem ㄱ [k], ㆁ [l], dan ㅇ [ng] yang masing-masing menggambarkan kondisi akhir suatu keadaan yang dilambangkan oleh kata mimetik tersebut.

Hasil analisis menunjukkan bahwa 1) tidak seluruh fonem vokal (baik positif maupun negatif) memberikan kesan yang sesuai dengan makna kata mimetik dalam kamus; 2) semua konsonan yang digunakan sebagai bunyi awal dalam kata mimetik ternyata memberikan kesan kuatnya kata mimetik tersebut dalam melambangkan suatu keadaan. Semakin keras dan aspiratif suatu konsonan yang dipakai dalam kata itu, maka semakin kuat pula tingkat kesan yang ditangkap oleh pengguna atau pendengar kata mimetik tersebut; 3) konsonan yang digunakan sebagai bunyi akhir dapat menunjukkan berhentinya suatu keadaan yang dilambangkan oleh kata mimetik tersebut.

Kata kunci : fonem, mimetik, mimetik berkaitan cairan, bahasa Korea,

ABSTRACT

This study entitled “Phonemic Analisis on Liquid Related Korean Mimetic Words” sets out to investigate the meanings of liquid related mimetic words. This study also investigates which phonemes are used in liquid mimetic words and the meaning value they possess

The data were taken from Korean Dictionary via Naver online dictionary from which ten categories of liquid activities are mapped out. Analysis on the data indicates that the degree of impression and meaning values are based on the harmonious pairing of Korean vowels and the position of the consonants used in the mimetic words. The result shows that vowels used in Korean mimetic words are the positive one; i.e. ㅏ [a], ㅜ [o], and ㅑ [wa] that give positive meaning values of the mentioned mimetic words. Negative vowels such as i.e. ㅓ [eo], ㅗ [u], ㅡ [eu], ㅣ [i] are also used in liquid related mimetic words which give their negative meaning values. Other than vowels, plain consonants such as ㄱ [g], ㄷ [d], ㄹ [l], ㅂ [b], ㅅ [s], ㅈ [j], ㅎ [h]; tensed consonants such as ㄲ [kk], ㄸ [tt], ㅆ [ss], ㅃ [pp], ㅉ [jj]; aspirated consonants such as ㅋ [kh], ㅍ [ph], ㅊ [ch], as well as consonant ㅇ are also used in mimetic words. All of them are used as the first sound of the mentioned mimetic words. Apart from such consonants, the following consonants: ㅋ [k], ㄹ [l], and ㅇ are used as the ending sound that show the ending condition of mimetic words.

In conclusion, this study shows that 1) not every vowel (either positive or negative one) used in the mimetic word gives the right degree of impression of the mentioned words in dictionary; 2) all consonants used as the first sound of the word indicate the degree of impression of the said mimetic words in representing a situation. The more tensed and aspirated the consonants are, the stronger the degree of impression that both speakers and listeners get. 3) the consonants used as the ending sound indicate the ending state of the liquid represented by the mimetic words.

Keywords: phoneme, mimetic words, liquid related mimetic words, Korean language

초록

본 연구 제목은 ‘한국어 액체 의태어의 음운 분석’이다. 연구 목표는 액체류 의태어의 다양한 의미를 알아보고 액체류의 의태어에 사용되는 음운과 그의 음운 추가하는 기능을 알아보는것이다. 연구의 데이터는 네이버 국어사전에서 나타나는 의태어를 찾았다 주로 액체와 관련된 어휘를 수집하고 그 어휘를 통해서 액체의 음침임이 열개로 분류 되었다.

의태어는 모음조화및 자음 이용에 따라 어휘의 느낌과 의미 추가를 알 수 있다. 액체 의태어에 이용하는 모음은 어휘에 긍정적인 의미를 해주는 양화 ‘ㅏ, ㅑ, ㅓ’이고 부정적인 의미를 해주는 음화 ‘ㅓ, ㅕ, ㅗ, ㅛ’다. 그리고 액체 의태어에 초성으로 이용하는 자음이 평음 ‘ㄱ, ㄷ, ㄹ, ㅂ, ㅅ, ㅎ, ㅈ’이고 격음의 경우에는 ‘ㄱ, ㄷ, ㅂ, ㅅ, ㅈ’, 유기음 ‘ㅋ, ㅍ, ㅊ’ 그리고 ‘ㅇ’이다. 이어서 액체 의태어에 최종음성으로 이용하는 자음은 ‘ㄱ, ㄷ, ㅇ’이며 각각 액체 움직임의 마지막 상태를 제시한다.

연구 결과에 따르면 1) 사전에 있는 의태어의 의미 및 느낌을 맞게 주지 않는 모음이 있다. 2) 초성으로 이용하는 자음은 의태어의 강렬한 느낌을 보여준다. 격음이나 유기음을 이용해서 더 센 느낌을 해주는 의태어가 보인다 3) 최종음성으로 이용하는 자음은 의태어로 표현하는 액체의 마지막 상태를 제시한다.

키워드 : 음운, 의태어, 액체 의태어, 한국어